

Догляд за хворими з ушкодженнями органів черевної порожнини

ВНЗ “ДБМК”
ЦМК хірургічних дисциплін
Медсестринство в хірургії
Викладач Петров В.В.

План лекції

1. Актуальність проблеми.
2. Класифікація ушкоджень черевної порожнини.
3. Закрита травма живота.
4. Відкрита травма.
5. Невідкладна допомога, принципи лікування і догляду.
6. Геморагічний шок.
7. Перитоніт.
8. Клінічні прояви. Принципи лікування і догляду.

Травма

(від грец. Τραῦμα «рана»)

пошкодження, під яким розуміють порушення анатомічної цілісності чи фізіологічних функцій органів і тканин тіла людини, що виникає в результаті зовнішнього впливу.

Ушкодження живота - ізольоване або комплексне пошкодження цілісності шкірних покривів, внутрішніх органів живота.

Класифікація по відношенню до шкірних покривів:

- закриті ушкодження живота.
- відкриті ушкодження живота.

Актуальність проблеми абдомінальної травми обумовлена високою летальністю, що сягає до 60% при розривах внутрішніх органів живота.

Пошкодження живота в мирний час складають від 4-5% від усіх пошкоджень. У військових конфліктах у 4-10% всіх поранених встановлюються пошкодження органів живота.

У мирний час закриті ушкодження переважають, складають від 54,2% до 62%.

Жертвами травматизму в основному є чоловіки від 21 року до 50 років.

Ця патологія супроводжується великою кількістю ускладнень від 16% до 52%.

Ускладнення в ранньому післяопераційному періоді досягають 8-25%.

Летальність при проникаючих пораненнях живота мирного часу досягає 4,8-31%, а при закритих пошкодженнях - 10-57,5%.

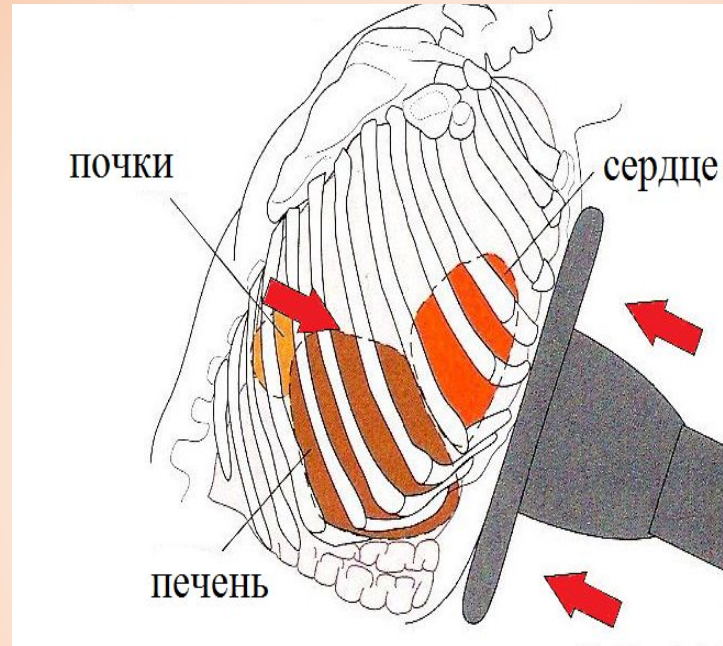
Класифікація закритої травми живота

- 1) Травми живота без ушкодження внутрішніх органів:
 - забій черевної стінки;
 - розрив черевної стінки.
- 2) Травми живота з пошкодженням внутрішніх органів:
 - з пошкодженням порожнистих органів;
 - з пошкодженням паренхіматозних органів;
 - комбіновані ушкодження порожнистих і паренхіматозних органів.

Розриви паренхіматозних спостерігаються більш часто, якщо вони були попередньо змінені патологічним процесом (цироз печінки, спленомегаля).

Причини закритих травм живота

- ДТП
- Кататравма
- Кримінальна травма
- Побутова травма
- Здавнення живота
- Вплив вибухової хвилі

Класифікація відкритої травми живота

1) Непроникаючі

- Поранення тканин черевної стінки.
- Поранення позаочеревно розташованих органів.

2) Проникаючі.

- Без ушкодження внутрішніх органів.
- З пошкодженням внутрішніх органів.
- комбіновані ушкодження порожнистих і паренхіматозних органів.

Критерієм служить пошкодження паріетального листка очеревини.

Причини відкритих травм живота

- Кримінальна травма:
 - пошкодження холодною зброєю
 - пошкодження вогнепальною зброєю
- Побутова травма
- ДТП
- Мінно-вибухова травма (тероризм)

Критерії діагностики ушкоджень живота:

- потерпілий з пошкодженням органів черевної порожнини намагається лежати нерухомо - частіше на спині або на боці із зігнутими ногами, а при спробі змінити позицію, потерпілий повертається в попереднє положення (симптом Іванка-киванця);
- обличчя потерпілого змарніле, вираз страждальний; постійне бажання пити рідину;
- рівень свідомості може бути різний: від ясної свідомості до ступору і коми;
- тахікардія і рівень зниження АТ тим більша, чим важче поранення і крововтрата;
- частота, ритм і глибина дихання порушуються паралельно тяжкості травми;
- язик зазвичай сухий, покритий білим або коричневим нальотом;

Критерії діагностики ушкоджень живота:

- передня черевна стінка або не бере участі в акті дихання, або її рухи обмежені;
 - пальпаторно виявляється різного ступеня виразності ригідність м'язів живота (м'язовий Дефанс);
 - обережно, без агресії, визначаються ознаки подразнення очеревини (симптом Щеткіна- Блюмберга);
 - перкуторно визначається зона найбільшої хворобливості, наявність рідини (гемоперитонеума, гідроперитонеуму) або вільного газу в черевній порожнині (пневмоперитонеума);
 - аускультативно виявляється знижена перистальтика кишечника або її повна відсутність.

Пошкодження передньої черевної стінки

Клініка Біль у ділянці травми, нудота, блювання, гематома (синець, крововилив) у підшкірну жирову клітковину. Розриви м'язів передньої черевної стінки можуть бути повними або частковими. При обстеженні під шкірою визначаються дефект м'язів і гематома, яка може бути обмеженою і розпливчатою. При значних розривах м'язів можуть виникати ознаки подразнення очеревини, парез кишок, затримка газів.

Забій

ПМД і принципи лікування

Перша допомога:

1. Постраждалих укладають на ноші на спину, голова повернута набік (можливе блювання).
2. Місцево (на живіт) холод .
3. Неможна: робити знеболюючі, спазмолітики (щоб не маскувати клінічну картину).
4. Контроль загального стану і показників гемодинаміки (пульс. А/ Т).

Діагностика. Установлюють аналізуючи травму, локальну болісність і гематоми. При необхідності, для підтвердження діагнозу, проводять лапароцентез або діагностичну лапароскопія.

Лікування. Хворі з ознаками пошкодження очеревини підлягають госпіталізації в хірургічне відділення.

- 1) ліжковий режим протягом декількох днів;
- 2) холод на місце забитого протягом перших днів після травми;
- 4) гемостатичні засоби;
- 5) аналгетики;
- 3) згодом - фізіотерапевтичні процедури.

Пошкодження передньої черевної стінки (РАНА)

Клініка Біль, кровотеча, припухлість навколо рани.

При непроникних пораненнях симптомів подразнення очеревини немає.

Перша допомога:

1. Постраждалих укладають на носі на спині, голова повернута набік (можливе блювання).
2. Асептична пов'язка
3. Місцево (на живіт) холод .
4. Неможна: робити знеболюючі, спазмолітики
5. Контроль загального стану і показників гемодинаміки (пульс. А/ Т).

Діагностика. Під час клінічного обстеження потерпілого, ПХО та ревізія рани.

Лікування. Хворі підлягають госпіталізації в хірургічне відділення.

- 1) ліжковий режим протягом декількох днів;
- 2) холод на місце рани;
- 3) контроль за станом рани, перев'язки;
- 4) гемостатичні засоби;
- 5) аналгетики;
- 6) згодом - фізіотерапевтичні процедур

Ознаки проникаючого (відкритого) ушкодження живота

- Наявність рани в області живота
- Випадання в рану органів живота,
- Витікання в рану кишкового вмісту
- Ознаки закритого ушкодження живота
- Кровотеча

Травми живота з пошкодженнями органів черевної порожнини.

При розривах паренхіматозних органів

печінки, селезінки

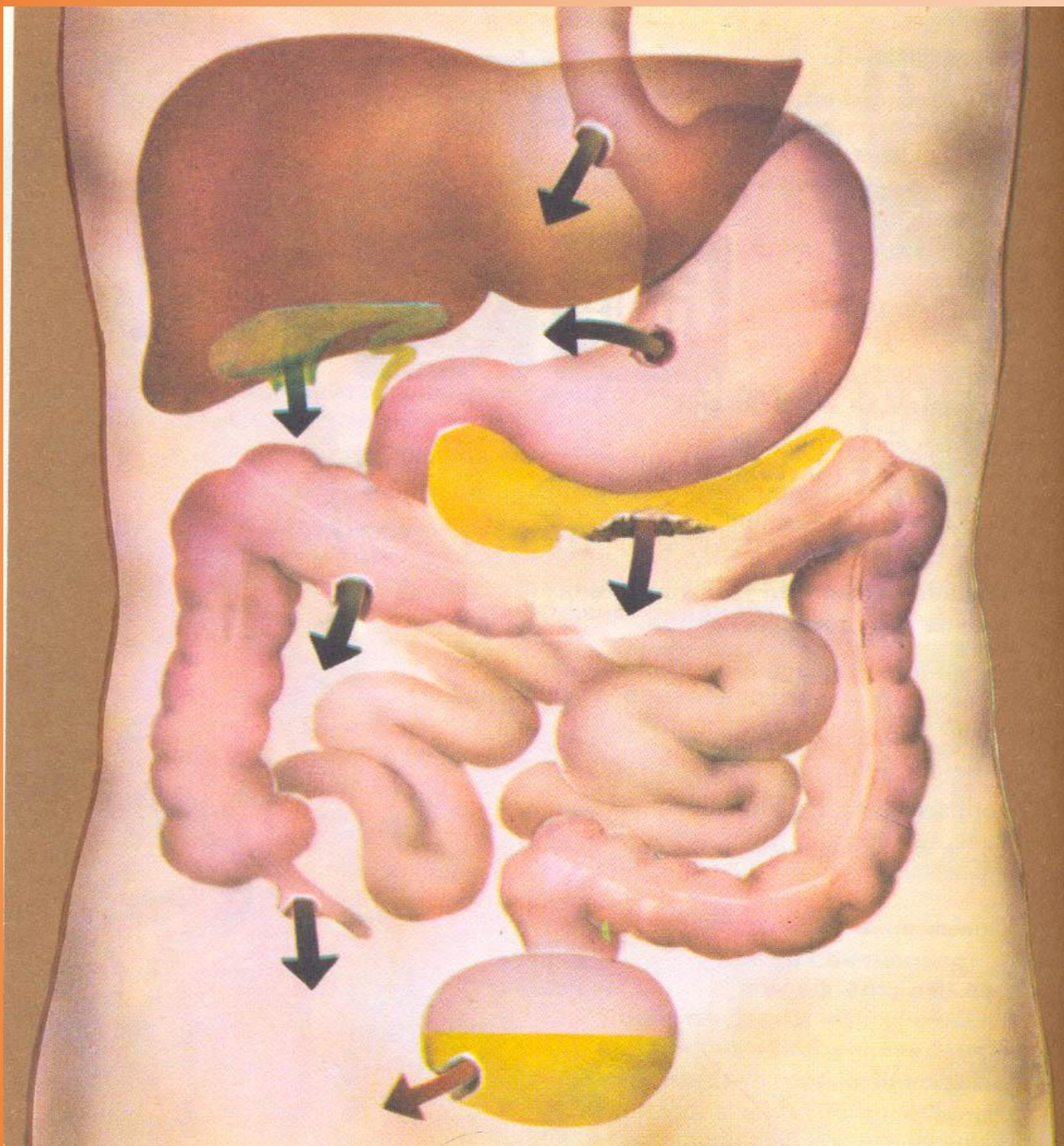
Клініка. Сильний біль в правому підребер'ї (при ушк. печінки), в лівому підребер'ї (при ушкодженні селезінки). Виникає картина гострої крововтрати: слабкість, запаморочення, загальмованість, різка блідість шкіряних покривів, пульс прискорений слабого наповнення, А/Т різко знижується. У тяжких випадках розвивається картина колапсу із втратою притомності. При ушкодженні печінки хворі лежать на правому боці або знаходяться у вимушеному напівсидячому положенні – симптом «**ваньки-встаньки**».

При розриві порожнистих органів

шлунка, кишки

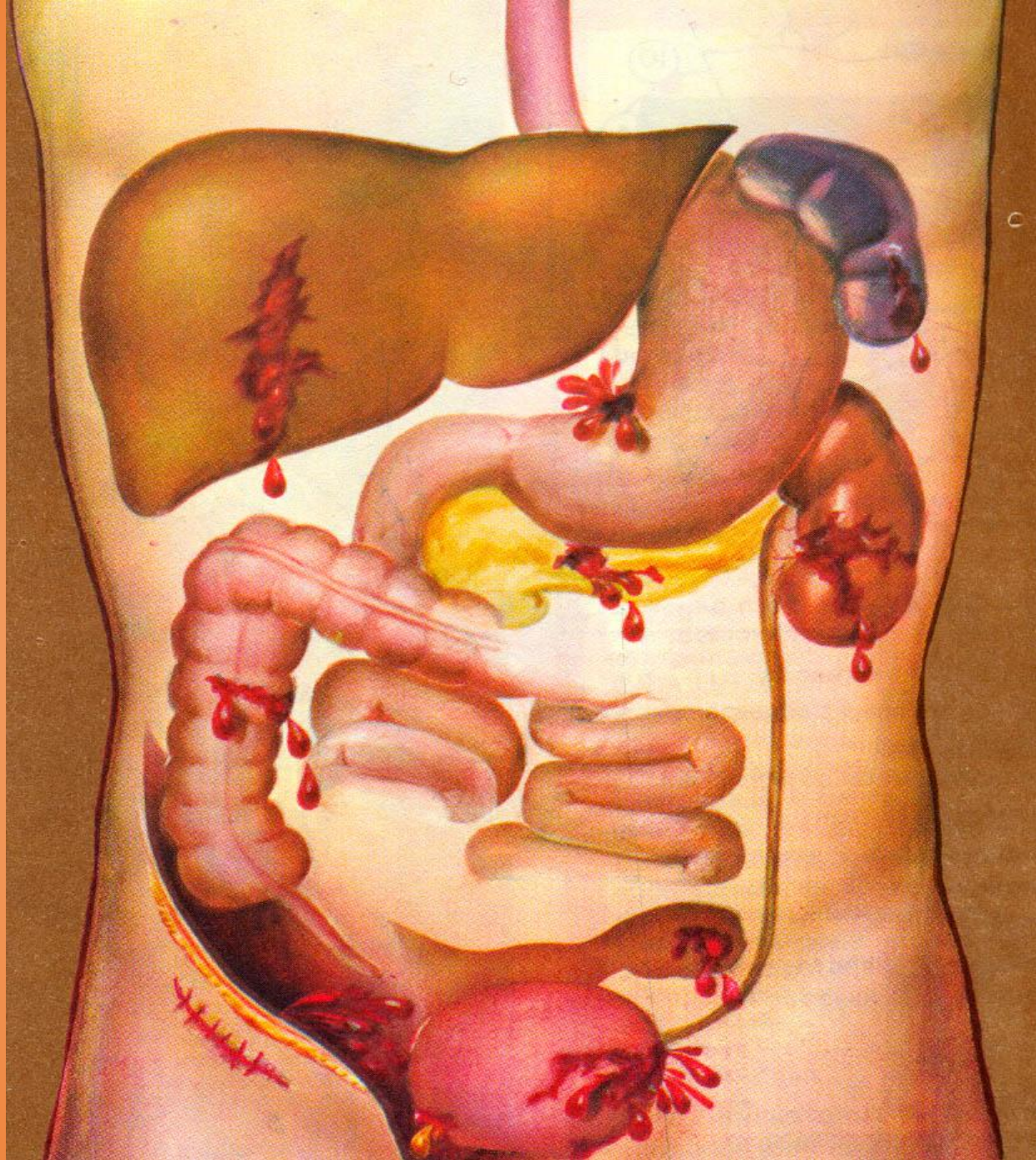
Клініка. Розлитий біль, напруження м'язів черевної стінки, позитивний симптом Щоткіна - Блюмберга; З'являються ознаки інтоксикації: блідість шкірних покривів, сухість язика, тахікардія, загострені риси обличчя.

Клініка внутрішньої кровотечі	Клініка перитоніту
Діагностика. При пальпації живота – болючість, напруження м’язів передньої черевної стінки позитивний симптом Щоткіна-Блюмберга, притуплення перкуторного звуку в бокових каналах живота, що свідчить про наявність рідини(крові).	Діагностика. при перкусії зникає печінкова тупість. Над всією черевною порожниною відмічається тимпаніт. У бокових фланках і заворотах живота скупчується рідина. Перистальтика кишечника зникає.
ЗАК. Виявляють зниження вмісту гемоглобіну, еритроцитів, гематокриту)	ЗАК. Виявляють зміни показників білої крові - наростає лейкоцитоз, виникає зсув формули крові вліво.
Важливе значення для встановлення діагнозу має лапароцентез із пошуковим катетером, лапароскопія, діагностична лапаротомія.	
1. Накладання асептичної пов’язки (при необхідності). 2. Холод. 3. При клінічних признаках внутрішньої кровотечі кровоспинні (диценон, адроксон, вікасол в/м, хлорид кальцію в/в), серцеві препарати. 3. Термінова госпіталізація	
Лікування. Термінова госпіталізація у хірургічне відділення. Термінова лапаротомія, під час якої уточнюють характер пошкодження, проводять зашивання ран. При пошкодженні селезінки частіше всього проводять спленектомію (видалення селезінки).	

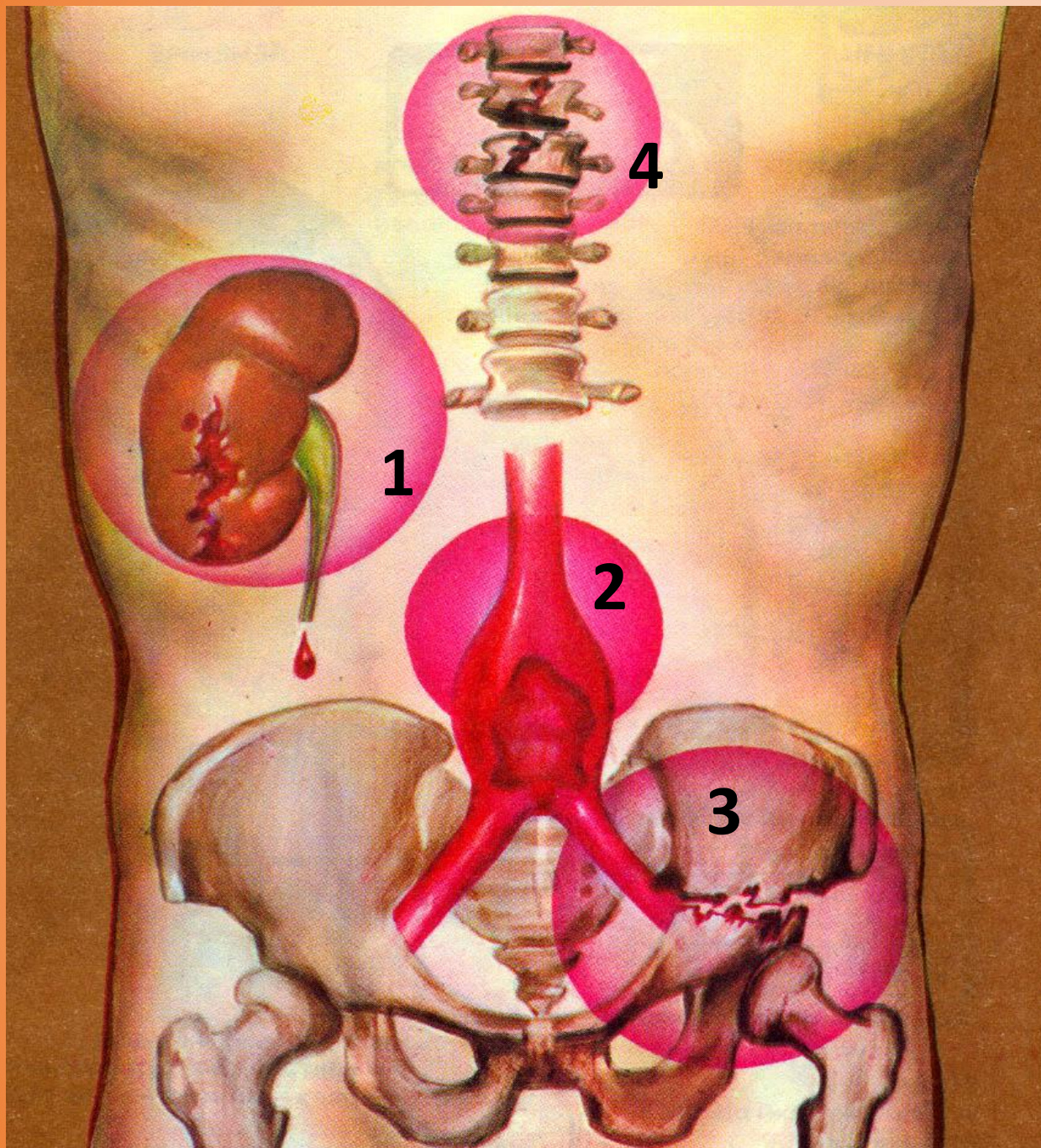
Основна небезпека при розриві пологого органу (кишечник, шлунок) складається в інфікуванні черевної порожнини і розвитку перитоніту.

Порожністі органи набагато частіше і легше піддаються розриву, якщо на момент ушкодження вони наповнені.

Основна небезпека при розриві паренхіматозного органу складається в профузній кровотечі з розвитком геморагічного шоку і гострої анемії.

Причини (джерела) внутрішньочеревної (інтраабдомінальної / інтраперітонеальної) кровотечі внаслідок травми.

Можливі джерела
ретроперитонітальних
(позаочеревних) кровотеч:

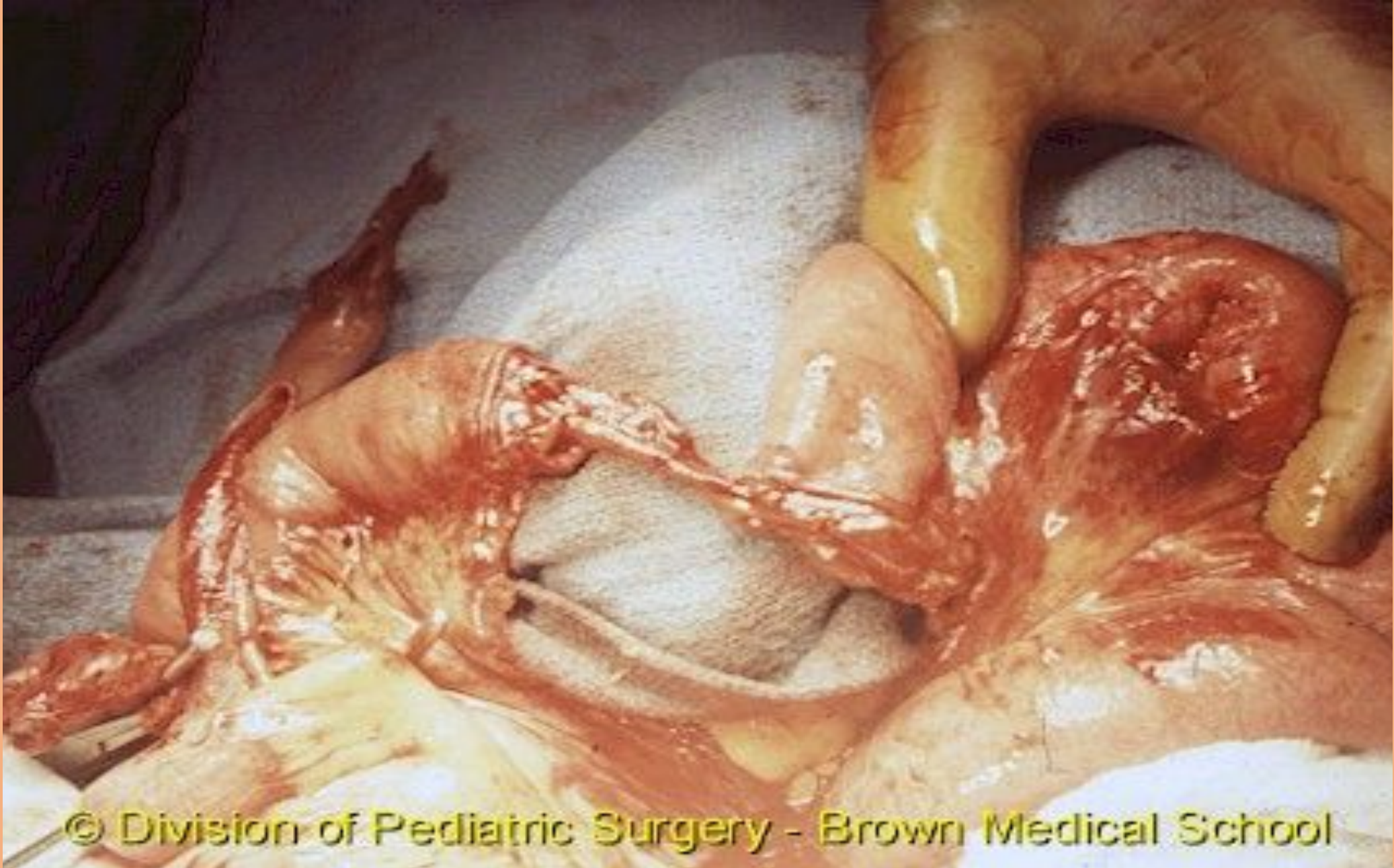
1 - розрив нирки

2 - аневризма аорти

3 - переломи кісток тазу

4 - переломи хребта

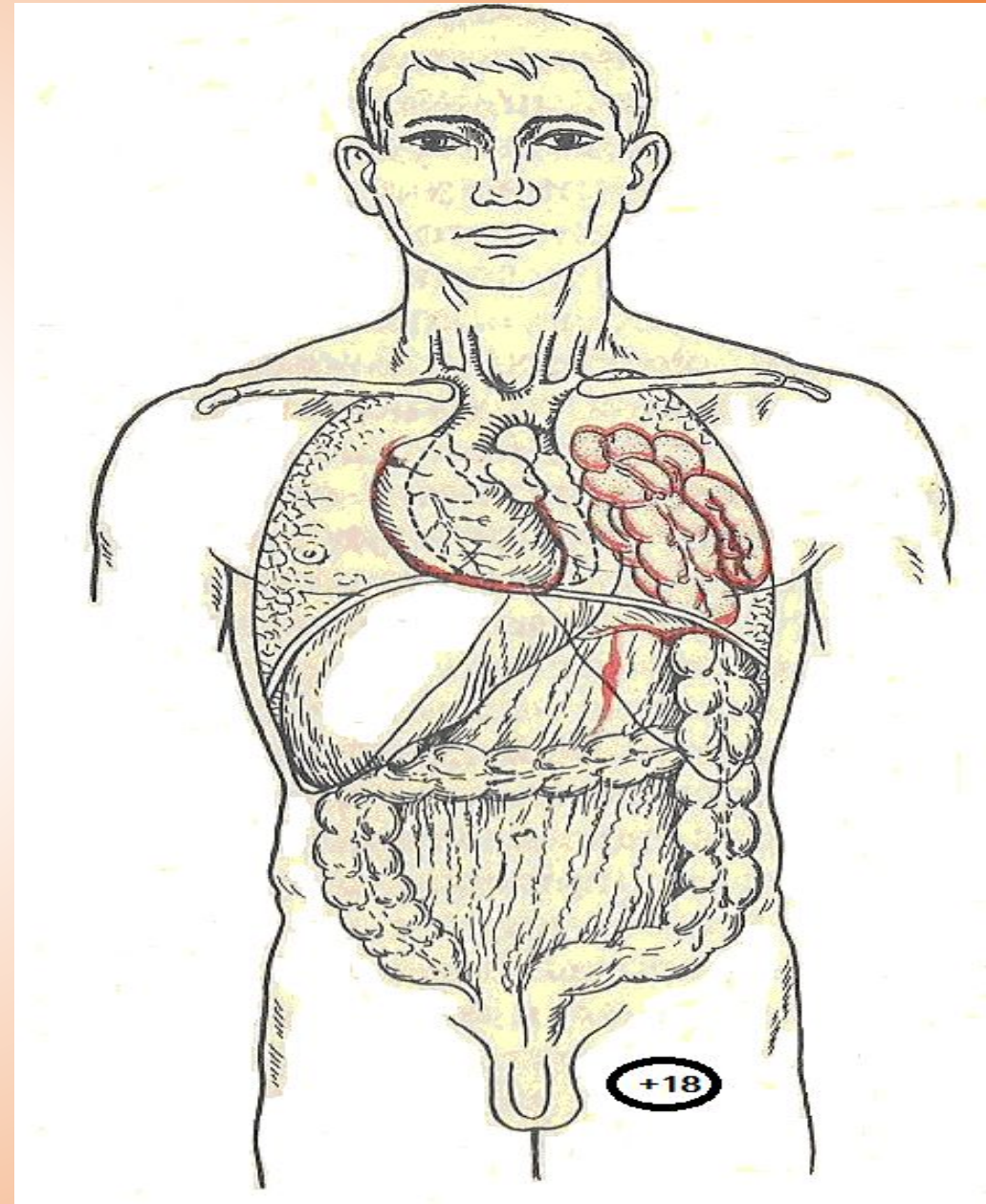
Закрита травма живота - розрив петлі тонкої кишки)

Травматичний розрив діафрагми

Ознаки розриву лівого купола діафрагми:

- Западіння верхньої половини живота;
- При переміщенні шлунка в плевральну порожнину може з'явитися дисфагія;
- Нерухомість лівої половини грудної клітки;
- Зменшення легкості і тимпанит над нею;
- Зсув серця вправо;
- Наявність кишкових шумів над грудною кліткою.

Протокол надання екстреної медичної допомоги при травмі живота в догоспітальному періоді

1. Забезпечення особистої безпеки

2. При термінальних станах проведення комплексу СЛР

Усунення гострих порушень дихання і забезпечення адекватного газообміну (респіраторна терапія):

- забезпечення прохідності дихальних шляхів;
- інгаляція кисню
- перехід на ШВЛ

3. Інфузійна терапія:

- гарантований доступ в судинне русло;
- заповнення ОЦК при явищах крововтрати за загальними принципами.

4. Обробка ран, накладення підтримуючої асептичних пов'язки.

5. Фіксація шийного відділу хребта

6. Знеболювання в догоспітальному періоді

7. протишокове положення (зменшує внутрішньо грудний і внутрішньочеревний тиск)

8. Зігрівання потерпілого

9. При закритому пошкодженні прикласти холод на область живота

10. Госпіталізація, транспортування

Протокол надання екстреної медичної допомоги при травмі живота в догоспітальний період

При стабільному стані (відсутності ознак гострої масивної крововтрати) постраждалим з ознаками проникаючих поранень живота і симптомами пошкодження порожнистих органів:

- при пораненнях живота - стерильна пов'язка на рану
- в разі закритої травми - холод на живіт
- венозний доступ, інфузійну терапію проводять кристаллоїдами з розрахунку 10 / мл / кг / год
- знеболення проводять ненаркотичними аналгетиками кетонал, кетоларк в інфузії з кристаллоїдами

Протокол надання екстреної медичної допомоги при травмі живота в догоспітальний період

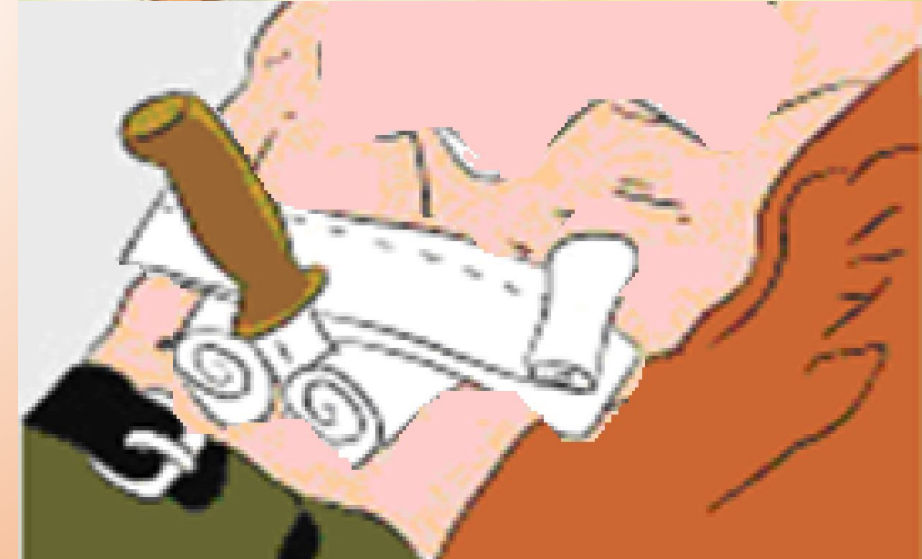
При наявності евентрації зрошення випалих органів індиферентними стерильними розчинами (фурацилін, фізіологічний розчин і ін.) З подальшим приховуванням випали органів вологою серветкою (в літній період) з використанням ватно-марлевого «бублика»

Випалі органи не вправляти!

При наявності дефекту в стінці випадіння органу слід трохи підтягнути вказаний орган в рану, обмежити асептичними серветками і фіксувати до черевній стінці, щоб уникнути його подальшого занурення в черевну порожнину.

Стежити, щоб кишечник що випав перебував в центрі рани, не створюючи можливостей для розвитку ранньої мезентеральної непрохідності;

При наявності чужорідного тіла - зафіксувати в рані

Показання для ШВЛ

- термінальний стан
- порушення свідомість нижче рівня сопору по шкалі ком Глазго
- при зростаючій гострій дихальній недостатності $SpO_2 < 91\%$
- при частоті дихання > 35 вдихів за хвилину (тахіпное)
- при частоті дихання < 6 вдихів за хвилину (брадіпное)
- при патологічних ритмах дихання (дізарітмія)
- гостра крововтрата, геморагічний шок III - IV ступеня
- аспіраційний синдром

Від якості транспортування пацієнта в критичному стані залежить результат захворювання !!!

У разі необхідності проведення ШВЛ, вазопресорної підтримки, продовження протишокових заходів - обов'язковим є транспортування реанімаційними бригадами у складі лікаря анестезіолога, який може правильно оцінити тяжкість стану і проводити в дорозі корекцію вітальних функцій.

Вкрай важливим є правильний вибір рівня спеціалізації бригади при доставці поранених в критичному стані (особливо на тривалі відстані).

Важливо! Завчасно попередити лікувальний заклад для підготовки до прийому постраждалого

ЛІКУВАННЯ ТРАВМ ЖИВОТА

Діагностика

мультидисциплінарна (хірург, анестезіолог, трансфузіолог)

- Загальний огляд, ЧСС, АТ, термометрія
- Перкусія (зникнення печінкової тупості, притуплення у відлогих місцях)
- Аускультация (пригнічення перистальтики)
- Оглядова рентгенографія органів черевної порожнини (пневмоперитонеум, гемоперитонеум), КТ, МРТ
- Ультразвукова діагностика
- Лапароцентез, лапароскопія
- Пункція периферичних / центральних вен
- Аналіз крові:
 - загальний аналіз крові;
 - коагулограма;
 - групова та резус приналежність.
- Загальний аналіз сечі, діурез

Передопераційна підготовка

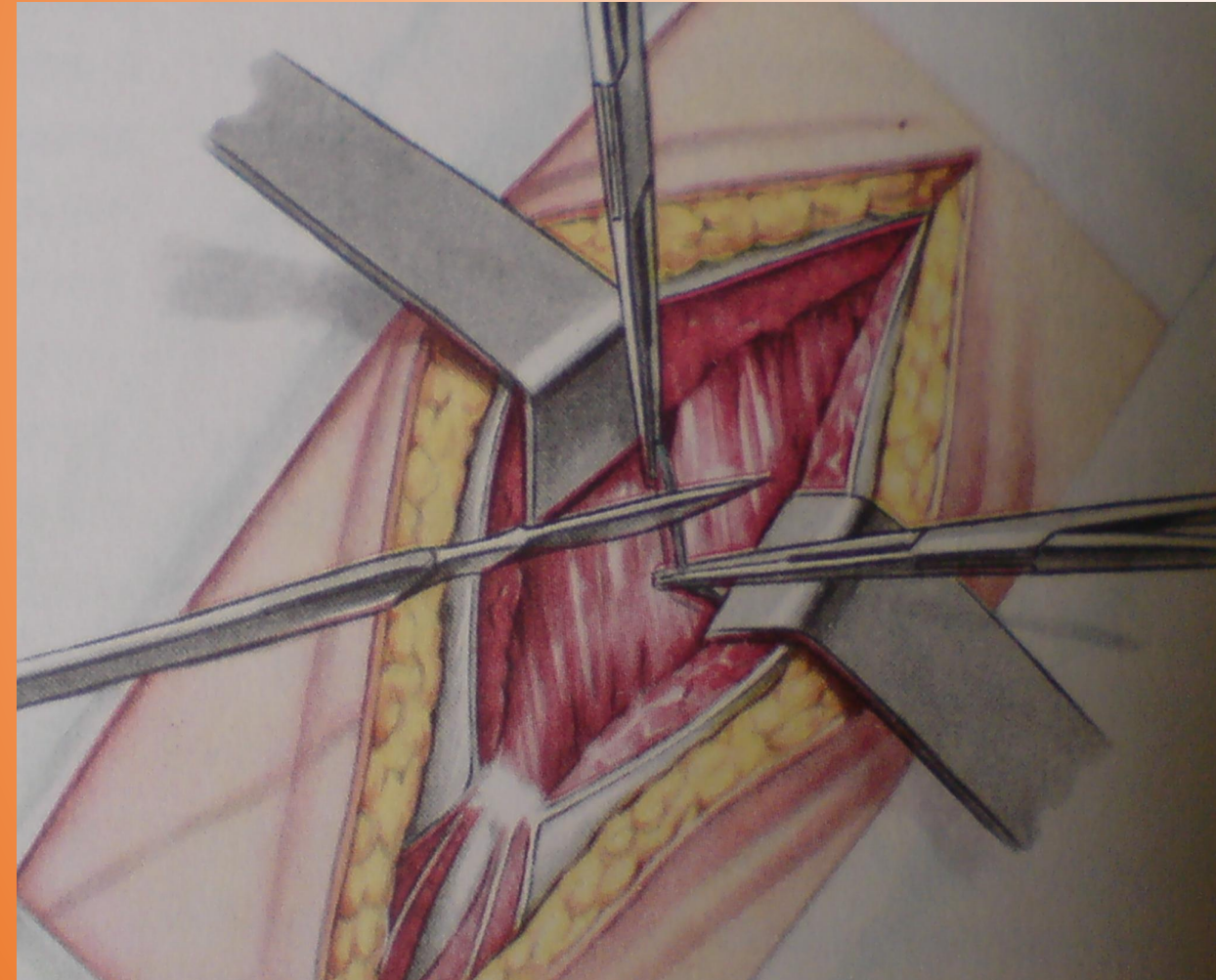
коротка (не більше 2 годин)

Виконується у приймальному відділенні

- Електрокардіограма
- Часткова санітарна обробка
- Гоління операційного поля
- Катетеризація сечового міхура
- Премедикація
- При можливості, заходи по зігріванню постраждалого (трансфузії підігрітих до 37°C кровозамінників та компонентів крові)

ЛІКУВАННЯ ТРАВМ ЖИВОТА

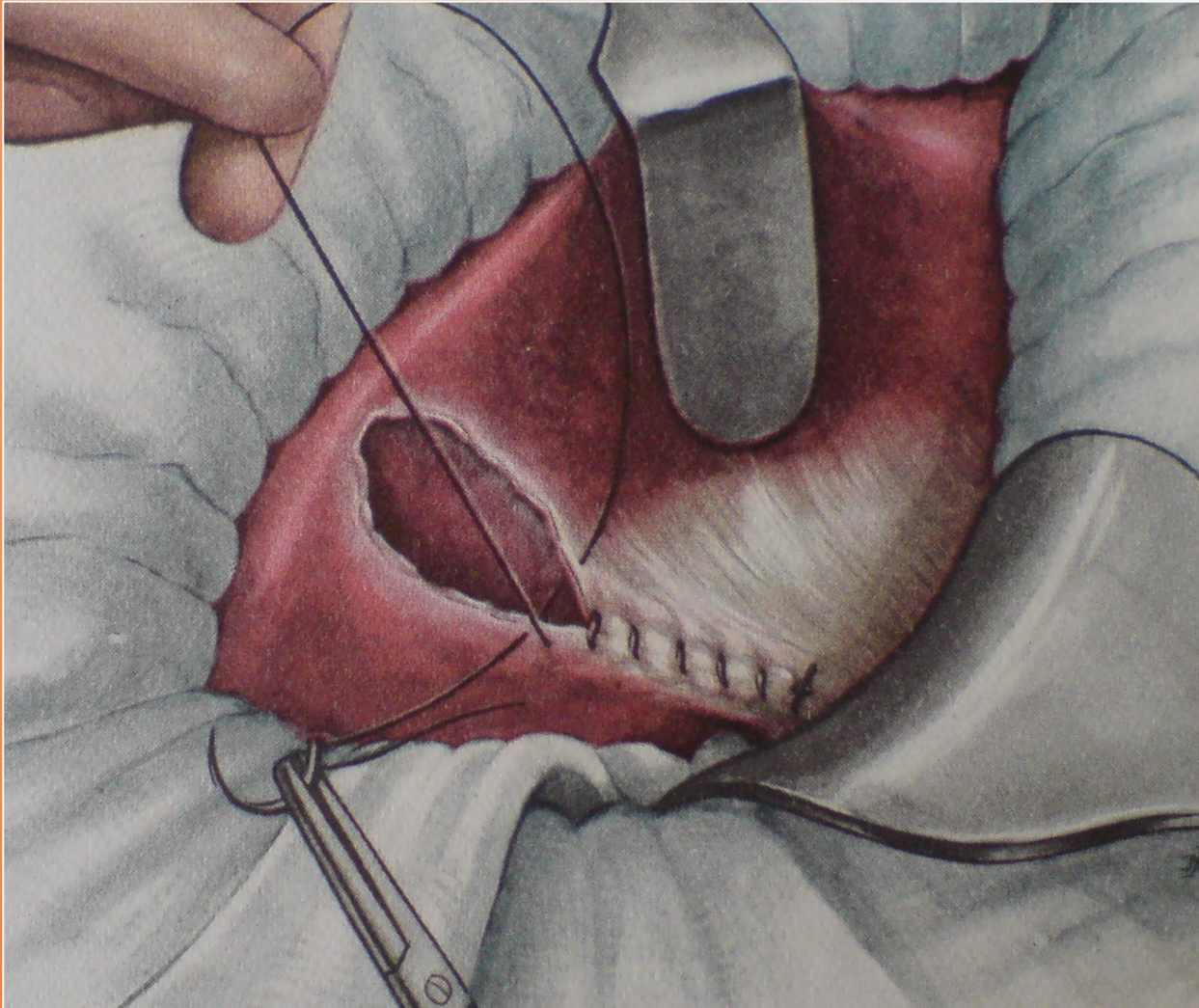
ЕКСТРЕННА СЕРЕДИННА ЛАПАРОТОМІЯ

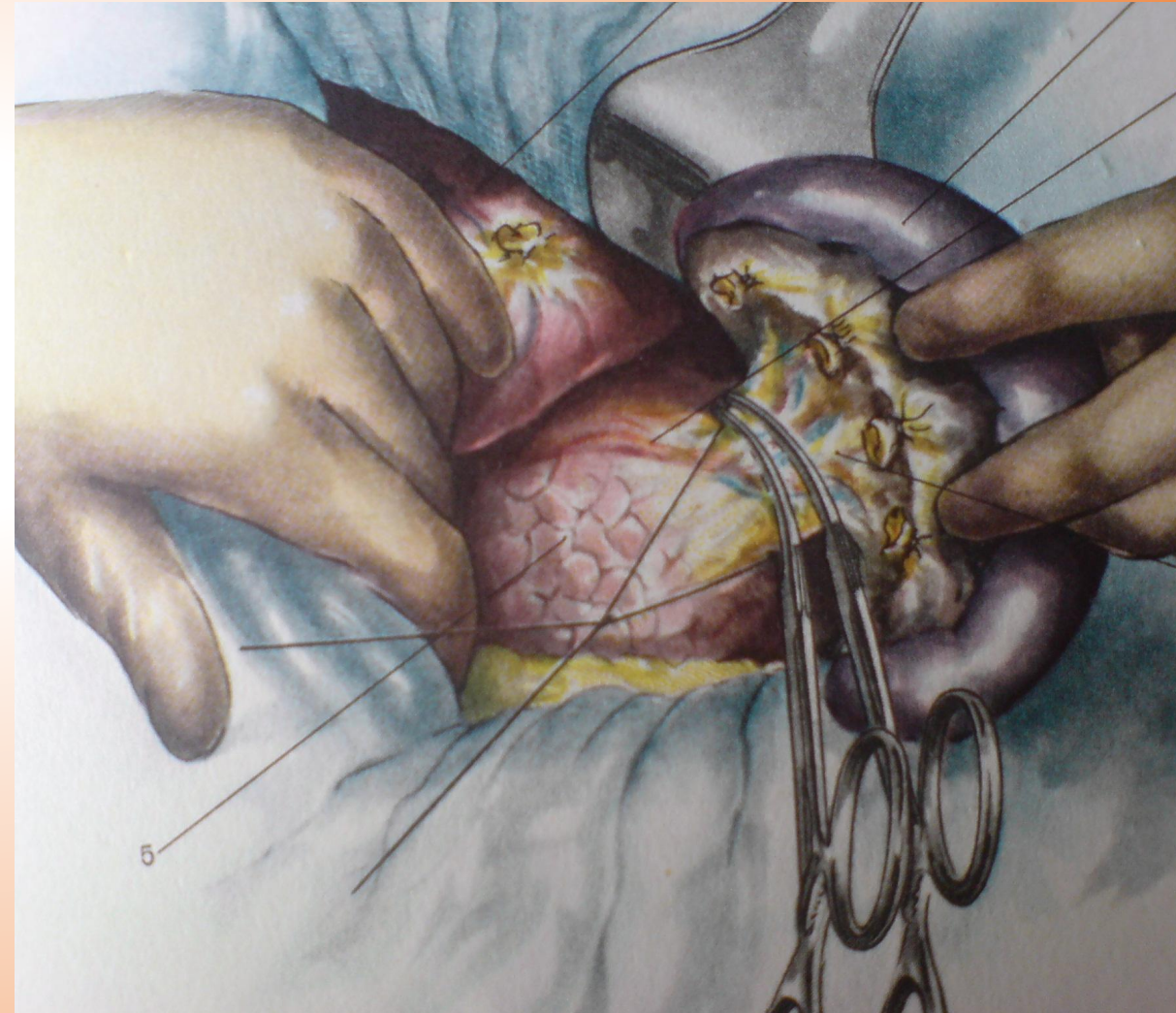
- Постраждалі органи вшивають або резецирують
- В разі закритої травми без ушкодження полів органів - реінфузія періопераційної крововтрати
- Санація і дренування черевної порожнини
- Трансназальна декомпресія кишечника , а в разі потреби, і розвантажувальна колостома)

ЛІКУВАННЯ ТРАВМ ЖИВОТА

УШИВАННЯ РАНИ ПЕЧІНКИ

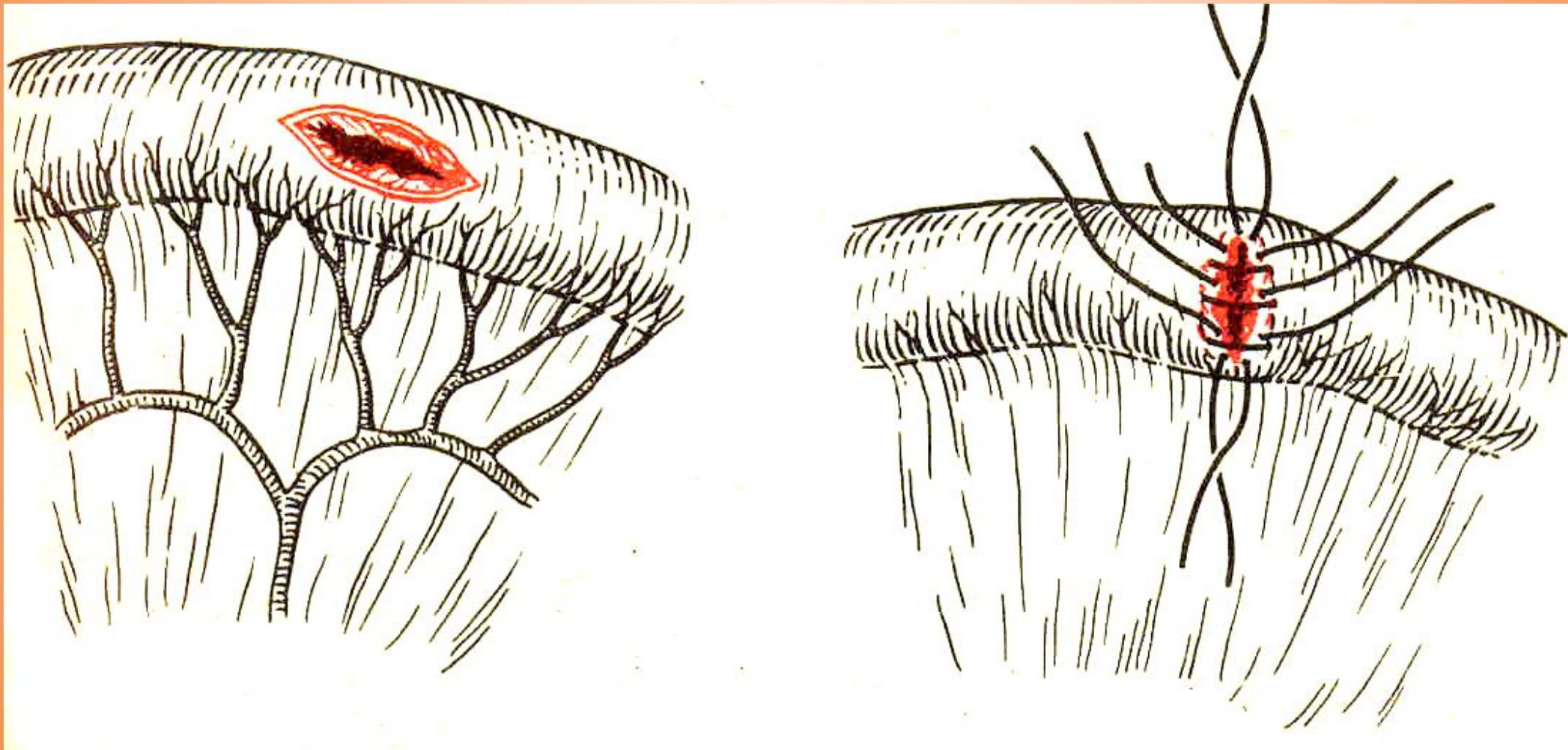

СПЛЕНЕКТОМІЯ

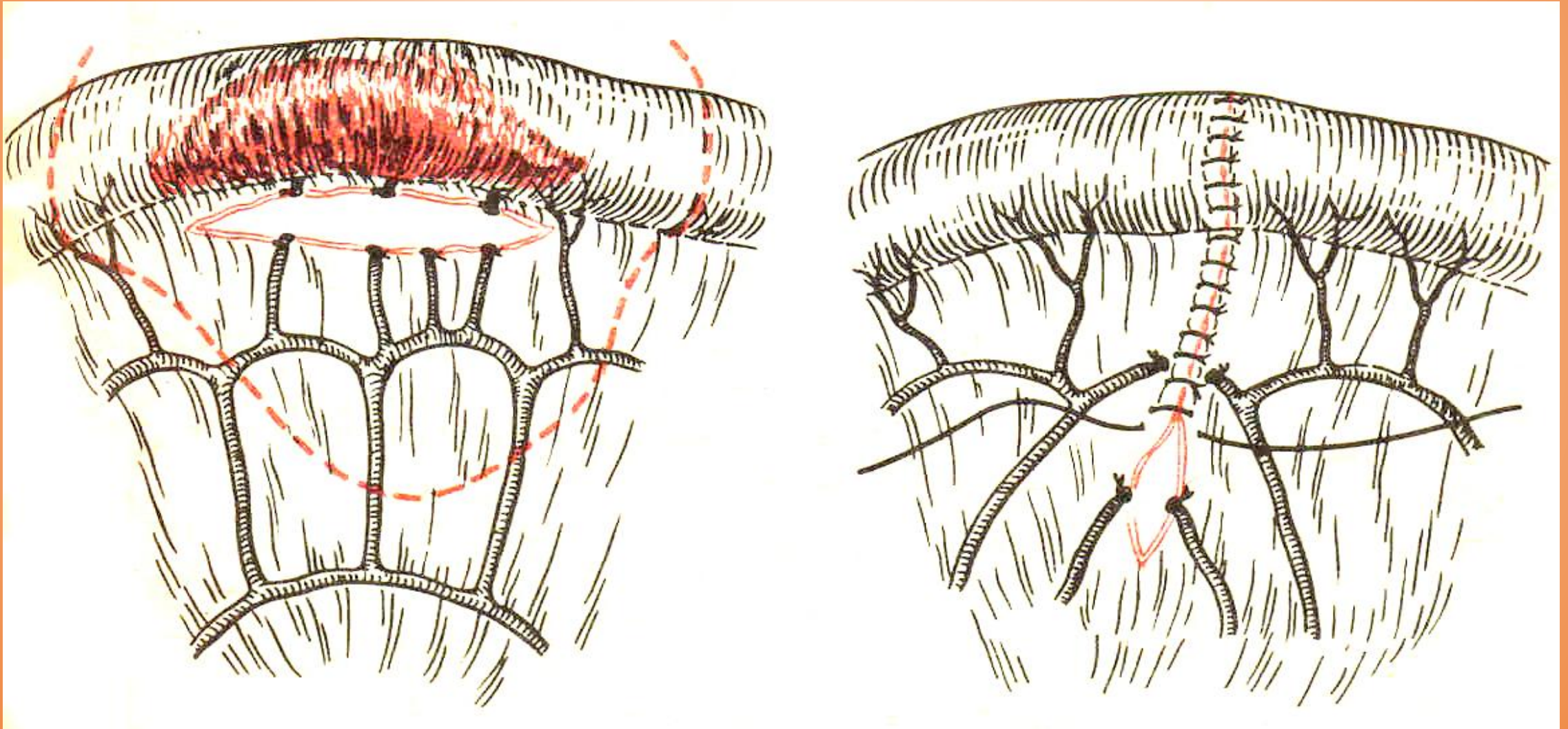
ЛІКУВАННЯ ТРАВМ ЖИВОТА

Висічення і ушивання рани тонкої кишки

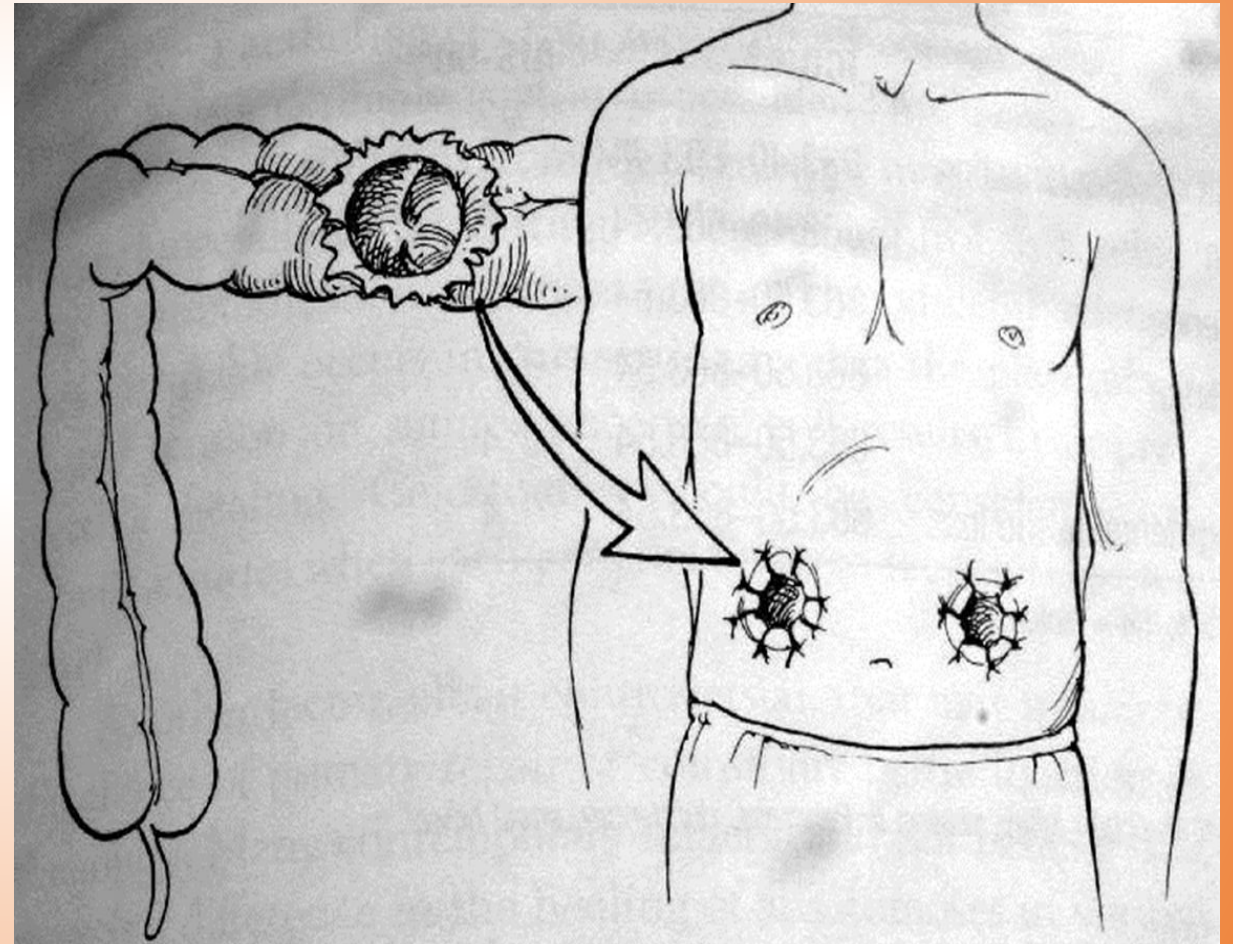
ЛІКУВАННЯ ТРАВМ ЖИВОТА

Резекція тонкої кишки при відриві її від брижі

Лікування травм живота: резекція ушкодженого сегменту товстої кишки і формування колостоми.

Кінцева (термінальна) колостома.

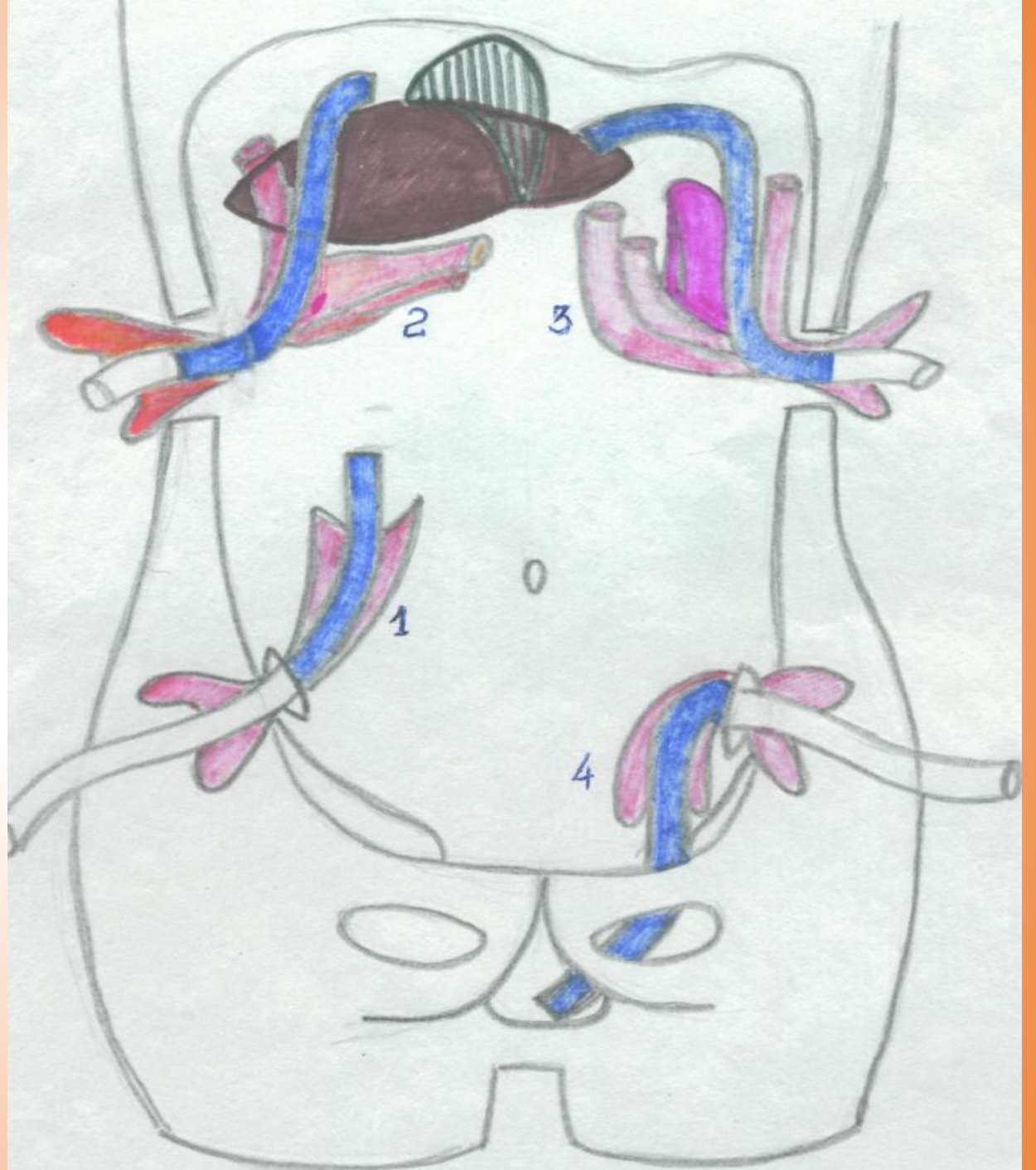
ЛІКУВАННЯ ТРАВМ ЖИВОТА

Фінальна частина операції:

- Заключний ретельний туалет черевної порожнини антисептичними розчинами (хлоргексидин, декасан);
- Дренування черевної порожнини (зазвичай 3-4 дренажами) і ушивання операційної рани.

Точки дронування черевної порожнини

Основними завданнями медперсоналу в післяопераційному періоді є:

Попередження виникнення післяопераційних ускладнень - головне завдання, для чого слід:

- вчасно розпізнати післяопераційне ускладнення;
- забезпечити догляд за хворим силами лікаря, медсестер, санітарів (знеболювання, забезпечення життєво важливих функцій, перев'язки, чітке виконання лікарських призначень);
- вчасно надати адекватну долікарську допомогу при виниклих ускладненнях.

ЛІКУВАННЯ ТРАВМ ЖИВОТА

післяопераційний період

Лікування в реанімаційному відділенні

Положення Фовлера

Моніторинг серцево-судинної та дихальної діяльності, температура, діурез

Знеболення: наркотичні анальгетики, пролонгована перидуральна анестезія

Антибактеріальна терапія (в / м, в / в, в черевну порожнину через мікроірригатор)

Дезінтоксикаційна терапія (підключичний катетер)

Постійний шлунковий зонд

Парентеральне харчування

Харчування - за дозволом лікаря після відновлення перистальтики (залежна функція м / с)

Догляд за чистою раною

Догляд за дренажами та, при наявності, за колостомами

«Триада смерті» при травмі живота :
прямим результатом травми і системною реакцією на травму з розвитком взаємно обтяжуючих факторів.

ацидоз

показник тканинної гіпоксії, як наслідок ішемії і некрозу, за рахунок прямого пошкодження тканин, кровотечі, гіповолемії

гіпотермія є найважливішим чинником що впливає на періопераційну крововтрату та обумовлює розвиток гіпокоагуляції, що, в свою чергу, істотно збільшує крововтрату.

травматична коагулопатія

розвивається внаслідок втрати факторів згортання крові, тромбоцитів та активації

«Триада смерті» при травмі живота

:

гіпотермія

Гіпотермія є найважливішим чинником, що впливає на інтраопераційну крововтрату, обумовлюючи розвиток гіпокоагуляції, тому навіть незначна гіпотермія може істотно збільшити крововтрату.

Температурний контроль: Рекомендується на всіх етапах періопераційного процесу як раніше проведення вимірювання температури пацієнта для попередження зниження тепловтрат і початку зігрівання у пацієнтів з гіпотермією для досягнення і підтримки нормотерміи

Профілактика і лікування гіпотермії: Апарати для зігрівання трансфузійних та інфузійних середовищ на всіх етапах періопераційного процесу

Приліжковий
обігрівач
кровозамінників та
компонентів крові

Апарат для швидкого розморожування
плазми

Приліжковий
обігрівач
кровозамінників та
компонентів крові

Профілактика і лікування гіпотермії

"WARM AIR" (CSZ)

-

конвекційна
система підтримки
нормотермії

Геморагічний шок

патологічний стан організму, який спричинений значним зменшенням об'єму циркулюючої крові (ОЦК) за рахунок кровотечі.

Объем кровопотери при различных показателях индекса Альговера

Индекс Альговера	Объем (% от объема циркулирующей крови), степень кровопотери
Менее 0,8	10 (легкая)
0,9–1,2	20 (средняя)
1,3–1,4	30 (тяжелая)
1,5 и более	Более 30 (массивная)

Визначення об'єму крововтрати

Індекс Альговера
(відношення PS/АДсист.)

Геморагічний шок

Емпіричний розрахунок ступеня крововтрати

Масивна

втрата

1. Втрата 10% ОЦК протягом 24 годин;
2. Втрата 50% ОЦК протягом 3 годин;
3. Швидкість крововтрати 150мл/хв за 20 хв;
4. Швидкість крововтрати 1,5 мл/кг/хв за 20 хв.

Клінічні ознаки

Сист. АТ < 90

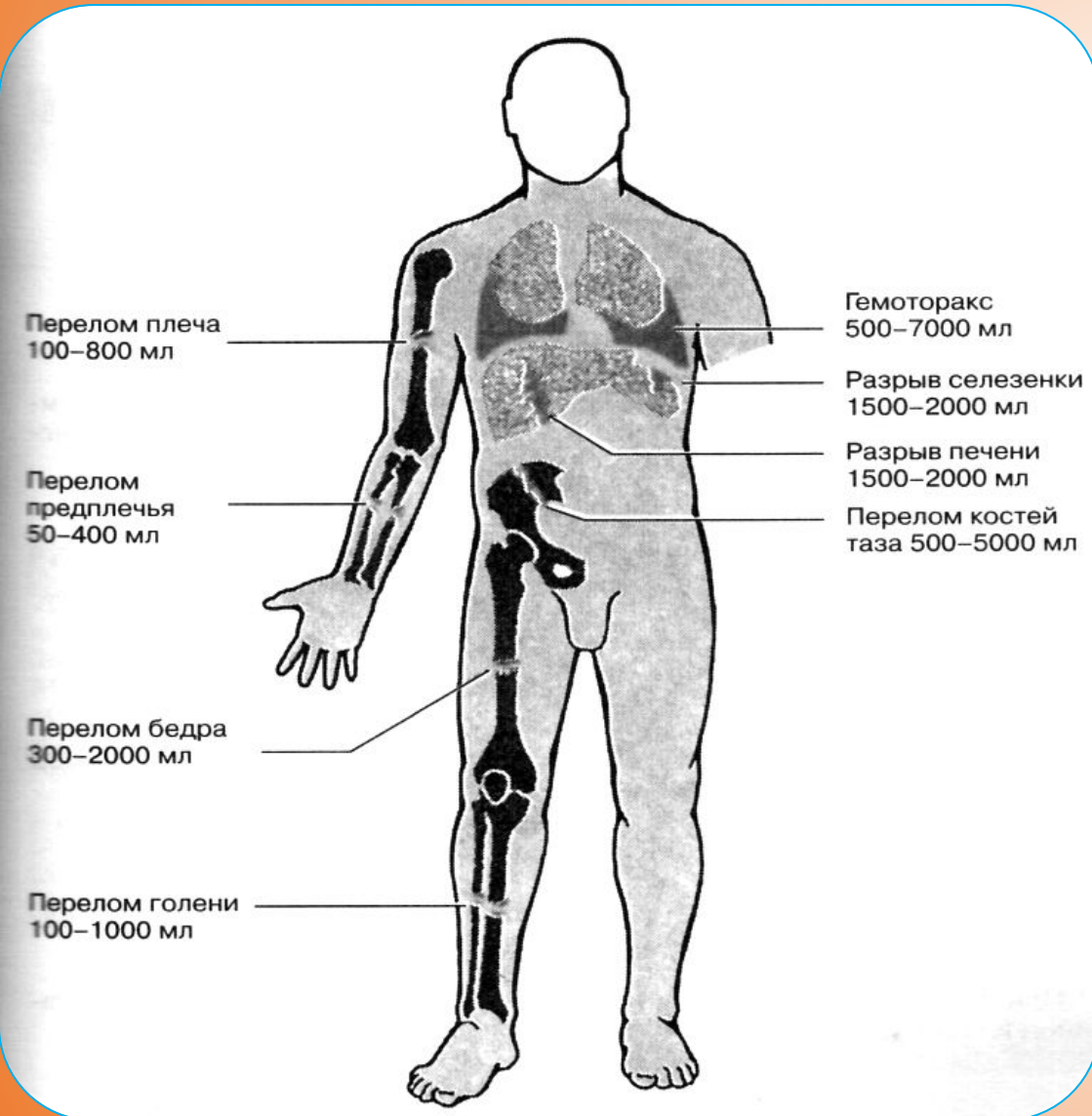
ЧСС > 100

РН < 7.35

ВЕ < - 2

Неконтрольована активна кровотеча

Слабка відповідь на інфузію

Геморагічний шок

Моніторинг показників Нв та Нt

Не рекомендується використання одноразового вимірювання **Ht** як ізольованого маркера кровотечі.

Необхідні вимірювання **Ht** в динаміці і співставлення з клінічною картиною.

Необхідно враховувати той факт, що рівень гемоглобіну в перші 1-1,5 години з моменту отримання травми не є інформативним через централізацію кровообігу і може знаходитись в межах норми або нижньої межі норми.

Геморагічний шок

Моніторинг системи

гемостазу

Коагулограма (рутинний метод)

Протромбіновий індекс по Квіку -

75-130%

Міжнародний нормалізований індекс – 0,85-1,36

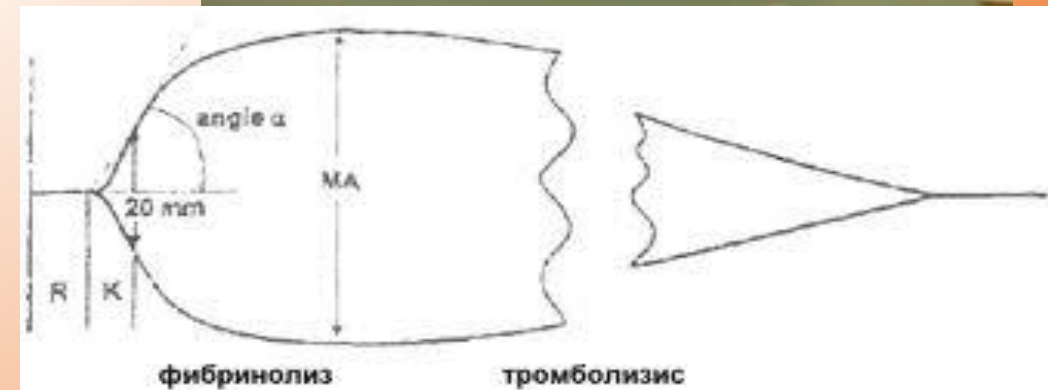
Активованій частковий
тромбопластиновий час (АЧТЧ) - 27-35 сек.

Фібриноген - 2-4 г/л

Підрахунок тромбоцитів – $180-320 \times 10^9$ /л

Час кровотечі по Моравицю – 3-5 хв.

Тромбоеластографі

Геморагічний шок

Загальні правила призначення, ефекти і властивості компонентів крові.

1. Еритроцити

1) У пацієнтів з дефіцитом ОЦК, який не коригується введенням 2 л кристалоїдів, рекомендована рання емпірична гемотрансфузія, яка не повинна ґрунтуватися тільки на рівні гемоглобіну (Hb), а і на фізіологічних параметрах кожного конкретного пацієнта, швидкості і передбачуваного обсягу триваючої кровотечі.

При цьому вона може бути розпочата при Hb < 100 г / л на тлі триваючої кровотечі.

2) При зупинці кровотечі хірургічним або консервативним шляхом, абсолютними показаннями для проведення гемотрансфузії є - Hb \leq 70 г / л. А в разі супутньої важкої кардіальної та церебральної патології, при рівні Hb \leq 80 г / л.

3) Гематокрит доцільно підтримувати на рівні 0,30 л/л

Геморагічний шок

Загальні правила призначення, ефекти і властивості компонентів крові.

2.Свіжозаморожена плазма

(СЗП):

показанням до призначення, служить тільки порушення згортання, особливо в тих клінічних випадках, коли є дефіцит декількох факторів згортання крові.

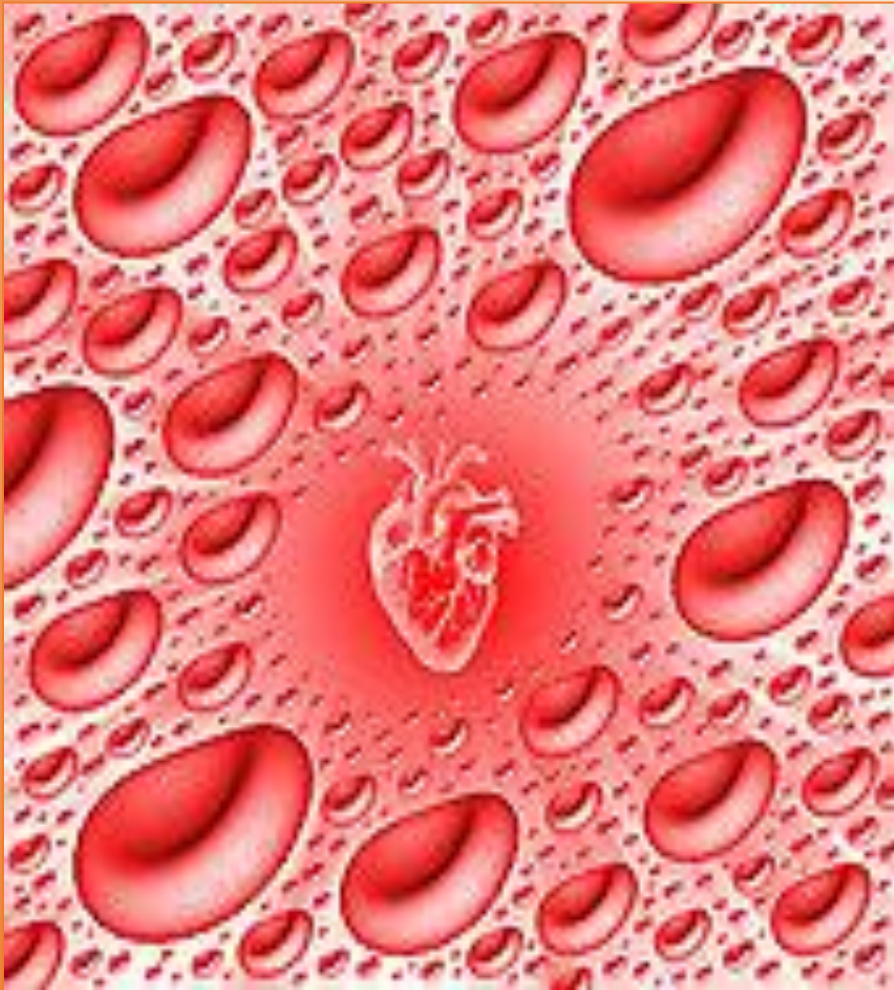
Показанням до призначення СЗП є триваюча кровотеча або проведена операція при показниках:

- дефіцит ОЦК понад 0,30 л/л;
- МНО > 1,5;
- АЧТЧ > 45 секунд,

Геморагічний шок

Загальні правила призначення, ефекти і властивості компонентів крові.

2.Свіжезаморожена плазма (СЗП):

Рекомендується максимально раннє застосування у пацієнтів з масивною кровотечею або вираженою коагулопатією. (ПВ або АЧТЧ > 1,5 рази вище норми).

Початкова рекомендована доза СЗП - 15 мл / кг.

Додаткові дози будуть залежати від моніторингу згортання крові і кількості інших препаратів крові.

Геморагічний шок

Загальні правила призначення, ефекти і властивості компонентів крові.

Швидке розморожування СЗП, дозволяє швидко (п'ять доз СЗП розморозити в середньому за 15 хвилин) і рівномірно підігріти плазму до 37,0° С, зберегти фактори згортання крові, що важливо для її своєчасного та ефективного використання.

Геморагічний шок

Загальні правила призначення, ефекти і властивості компонентів крові.

При масивній крововтраті рекомендується введення компонентів крові у співвідношенні доз:

СЗП : ЕРИТРОЦИТИ : тромбоконтрат

1: 1: 1

Дане співвідношення дозволяє швидко забезпечувати заповнення факторів згортання крові і тромбоцитів, без необхідності чекати результатів проб коагуляції, в той час, як розвивається посттравматична коагулопатія

СЗП : ЕРИТРОЦИТИ

мінімум 1 : 2

Геморагічний шок

цільова коагуляційна терапія

- Поліпшення якості згустку, за рахунок підвищення рівня фібриногену шляхом трансфузій достатнього обсягу

СЗП, кріопреципітату;

- Підтримка рівня тромбоцитів вище 50 000 / мкл;
- **Концентрат протромбінового комплексу (Октаплекс)** використовується в разі неефективності стандартної терапії гіпокоагуляції.

При неефективності комплексної терапії гіпокоагуляції може бути застосований **рекомбінантний фактор VIIa**

Геморагічний шок

цільова коагуляційна терапія

- Транексамова кислота (1 г в / в болюсно, потім 1 г у вигляді в / в інфузії більше 8 годин) - для поліпшення стабільності згустку в разі гіперфібринолізу. Має найважливіше значення при травматичній кровотечі, зменшуючи обсяг крововтрати.

Чим раніше буде використана транексамова кислота, тим вище ефективність (ідеально в перші 3 години з моменту травми)

- Моніторинг рівня іонізованого кальцію під час масивного переливання крові. Рівень іонізованого Ca ++ повинен бути $\geq 1.0 \text{ mmol / L}$.

Введення кальцію показано при гіпокальціємії.

При переливанні більше 1000 мл еритроцитів, СЗП з метою нейтралізації цитрату натрію, введення хлориду або глюконату кальцію (5 мл - 10% розчину) внутрішньовенно на кожні 500 мл перелитих компонентів. Однак, введення великої дози хлориду (глюконату) кальцію (30-40 мл - 10% розчину) може привести до

Перитоніт

(Peritonitis; анат. Peritoneum очеревина + -itis)

Запалення і / або інфекція черевної порожнини і є загальнопоширеною нагальною проблемою практичної медицини.

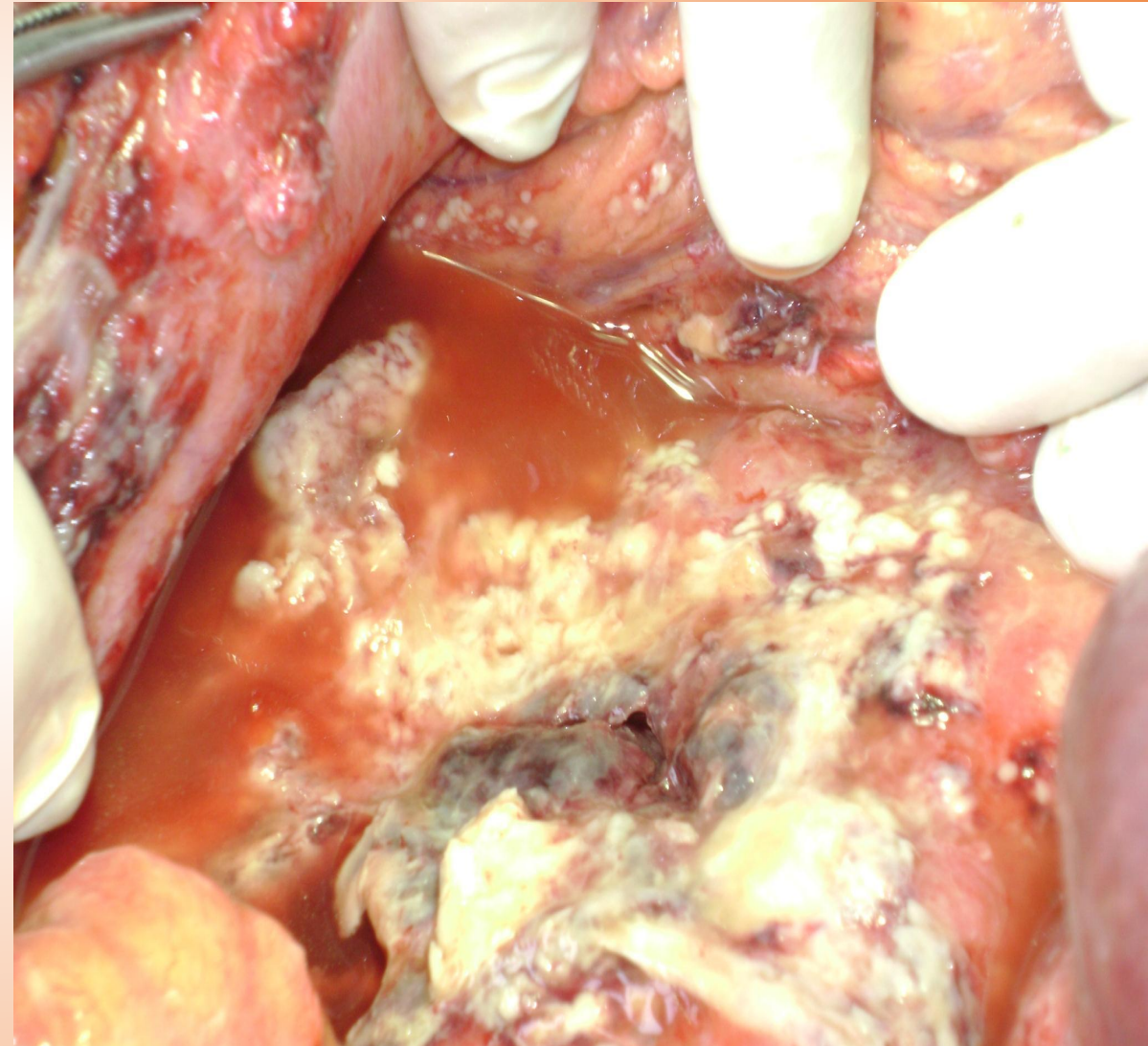
Термін << перитоніт >> представляє сукупність клінічних знаків і симптомів, що включають абдомінальний біль і чутливість (болючість) при пальпації, ригідність м'язів черевної стінки, і системні ознаки запалення. При перитоніті може бути гострий або поступовий початок захворювання, обмеженість болю або її «розлитий» характер.

Це важке захворювання з самого початку може супроводжуватися септичним шоком.

Перитоніт

ФУНКЦІЇ очеревини:

- ❖ Сприйняття болю (парієтальна очеревина);
- ❖ Вісцеральне змащування;
- ❖ Всмоктування рідини і частинок,
- ❖ Запальна та імунна відповіді;
- ❖ Фібринолітична активність.

Перитоніт

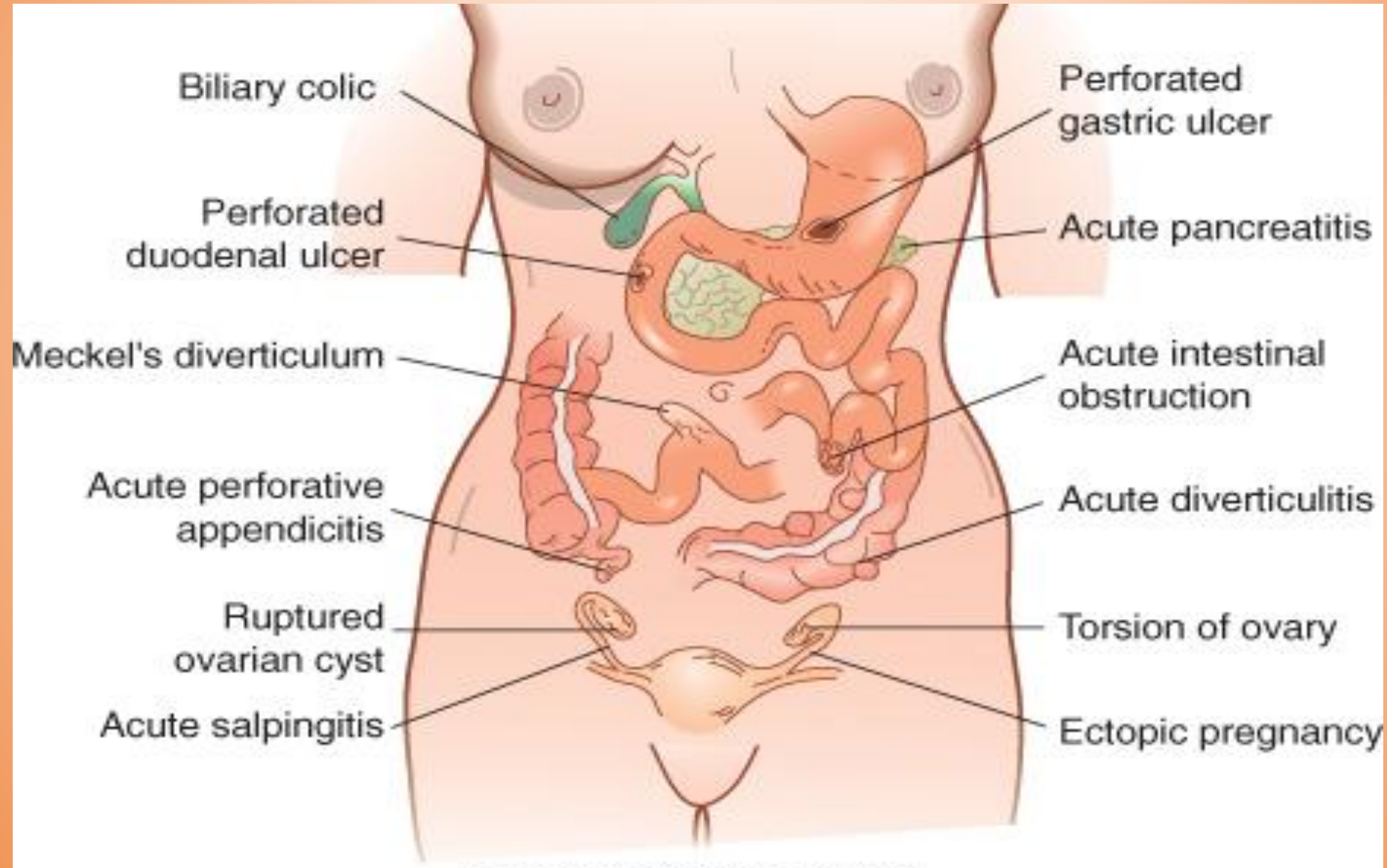
Перитоніт часто обумовлений проникненням інфекції в стерильний простір черевної порожнини через перфорацію кишки, наприклад - розрив запально зміненого апендикса або кишкового дивертикулу.

Захворювання також може бути обумовлено проникненням хімічно активного агента, на зразок шлункового вмісту / кислота / з перфоративної виразки, або жовчі з перфорації жовчного міхура, пошкодженої печінки.

У жінок місцевий перитоніт, найбільш часто, виникає в малому тазі з інфікованої фаллопиевої труби або розрив кісти яєчника

Перитоніт

Найбільш розповсюджені причини

Перитоніт

Класифікація

□ Відповідно до клінічного перебігу виділяють перитоніт:

- Гострий (внаслідок гнійного процесу в черевній порожнині), - найбільш частий в хірургічній практиці;
- Хронічний (зазвичай, - зі специфічним характером: туберкульозний, паразитарних і т.д.).

□ Відповідно до характеру випоту:

- серозний;
- гнійний;
- гнильний;
- геморагічний;
- фібринозний;
- Хілезний.

Перитоніт

Класифікація

розрізняють:

1. Первинний - обумовлений ураженням очеревини мікроорганізмами, які проникли гематогенним, лімфогенним шляхом або через маткові труби.
2. Вторинний - виникає в результаті поширення інфекції з різних органів черевної порожнини при їх запаленні, перфорації або пошкодженні.

За поширеністю:

- місцевий (локалізується у джерела);
- дифузний (поширюється на дві - п'ять анатомічні області живота);
- загальний (поширений, «розлитої») перитоніт (ураження більше

Перитоніт

Клінічна картина

Клінічна картина залежить від стадії:

1. Перша стадія - реактивна (перші 24 години від початку захворювання)
характеризується вираженими місцевими симптомами:

- різкий больовий синдром в певній частині живота;
- захисне напруження м'язів передньої черевної стінки;
- блювота;
- хворий у вимушеному положенні (лежачи на спині або на боці з приведеними до живота ногами), щадить живіт при диханні, кашлі;
- можливий шок: почастишання пульсу до 120 ударів в 1 хв, тахіпное, іноді підвищення артеріального тиску;
- можливий підйом температури тіла до 38 °;
- позитивний симптом Щоткіна - Блюмберга.

Перитоніт

Клінічна картина

2. **Друга стадія - токсична (24-72 години)** характеризується деякою сглаженістю місцевих симптомів і превалюванням загальних реакцій, характерних для вираженої інтоксикації:

- загострені риси обличчя, блідість шкірного покриву, малорухливість, ейфорія;
- виражена гіпогідратація (сухість слизової оболонки язика, губ, щік).
- пульс понад 120 ударів в 1 хв, зниження артеріального тиску;
- блювота;
- гектичний характер температурної кривої;
- зменшується больовий синдром і захисне напруження м'язів;
- перистальтичні шуми кишечника зникають («гробова тиша»), розвивається затримка стільця і газів.

Перитоніт

Клінічна картина

3. **Третя стадія - термінальна (понад 72 години)** проявляється глибокою інтоксикацією:

- вираз обличчя байдужий, щоки втягнуті, очі запалі, шкіра блідо-сірого кольору з землистим відтінком, покрита краплями поту (обличчя Гіппократа);
- адинамія, прострація, нерідко інтоксикаційний делірій;
- рясна блювота застійним вмістом з калових запахом;
- значні розлади дихання та серцевої діяльності;
- падіння температури тіла;
- тахікардія до 140 і більше ударів на 1 хв, респіраторна задишка до 30-40 подихів у 1 хв, АТ знижується;
- місцеві зміни виражаються в значному здутті живота, повній відсутності кишкових шумів, розлитій хворобливості по всьому животу при слабо виражених захисному напрузі м'язів і симптомом Щеткіна-Блумберга.

Перитоніт

Невідкладна допомога.

- Термінова госпіталізація в хірургічне відділення стаціонару. Транспортування лежачи на носилках, ноги зігнути.
- На живіт - холод.
- **Заборонено:**
 - промивання шлунку, ставити клізму, поїти, годувати, введення знеболюючих
- Забезпечення венозного доступу, моніторинг АТ і ЧСС та підтримка вітальних функцій.
- Оксигенотерапія.
- При ЧДР більше 35 в 1хв. провести інтубацію трахеї, ШВЛ.
- Для стабілізації САД вище 90 mmHg - адекватна інфузійна терапія: кристалоїдними розчинами, колоїдними розчинами 10мл / кг, преднізолон в \ в 120-150мг, загальним обсягом до 1 л.

Перитоніт

Ускладнення

Системні ускладнення перитоніту:

- Бактеріємичний / ендотоксичний шок;
- Бронхопневмонія / респіраторні розлади;
- Ниркова недостатність;
- Пригнічення функції кісткового мозку;
- Мультисистемні порушення.

Абдомінальні ускладнення перитоніту:

- Спайкова тонкокишкова непрохідність;
- Динамічна кишкова непрохідність (паралітичний ілеус);
- Резидуальні або поворотні абсцеси черевної порожнини;
- Портальна піемія (пілефлебіт),
- Абсцес печінки.

Перитоніт

Лікування

ЗАХОДИ ЗАГАЛЬНОГО лікування пацієнтів:

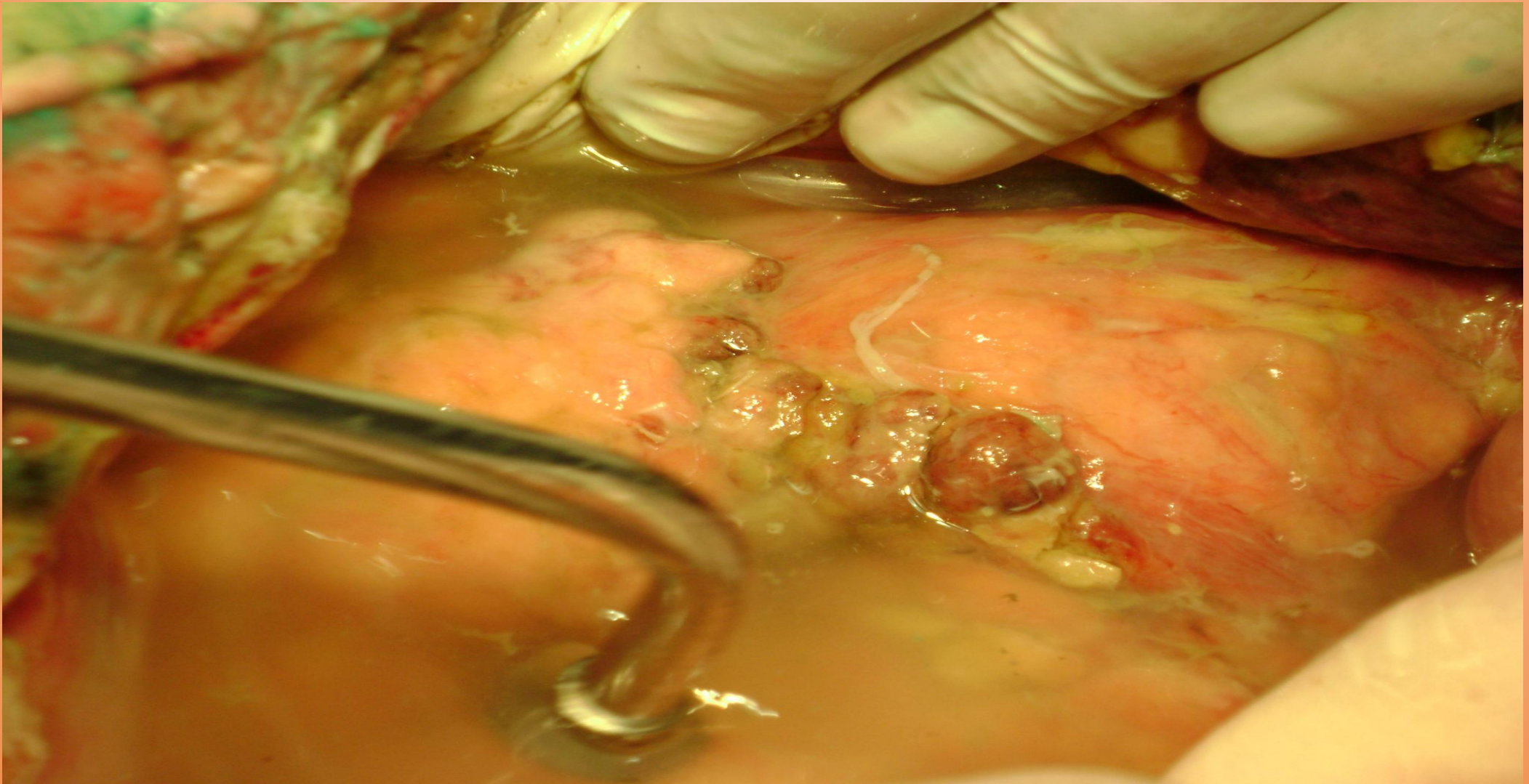
- Корекція водно-електролітного дисбалансу;
- Введення назогастрального дренажу;
- Антибактеріальна терапія (антибіотики широкого спектру);
- аналгезії;
- Підтримка функції життєво важливих органів.
- Оперативне лікування причини перитоніту / за показаннями / з хірургічною обробкою (санацією) черевної порожнини / перитонеального лаважу /.

Перитоніт є показанням до **невідкладного оперативного втручання**. Основні хірургічні завдання операції:

- видалення джерела перитоніту;
- санація черевної порожнини;
- видалення ексудату і вмісту порожнистих органів;
- дренування черевної порожнини.
- **передопераційна підготовка повинна бути короткою (не більше 2 годин).**

Перитоніт

Санація черевної порожнини і видалення ексудату і вмісту порожнистих органів.

Перитоніт

Антибактеріальна терапія

Вибір антибіотиків широкого спектру дії ґрунтується на вірогідності бактеріального чинника залежно до джерела надходження:

Шлунково-кишкові джерела:

- Escherichia coli;
- Streptococci (aerobic and anaerobic);
- Bacteroides;
- Clostridium;
- Klebsiella pneumoniae;
- Staphylococcus.

Інші джерела:

- Gonococcus;
- Beta-haemolytic streptococci;
- Pneumococcus;
- Mycobacterium tuberculosis.

У післяопераційному періоді проводиться цільова антибіотикотерапія за результатами бактеріологічного дослідження вмісту черевної порожнини на чутливість флори до антибіотиків

Антибіотики широкого спектру дії

Аміноглікозиди

- гентаміцин
- тобраміцин
- амікацин

Цефалоспорины III та IV покоління

- цефотаксим
- цефтриаксон
- цефтазидим
- цефоперазон
- цефепим

Захищені амінопеніциліни

- амоксиклав
- ампіцилін + сульбактам

Фторхінолони

- норфлоксацин
- офлоксацин
- ципрофлоксацин
- ломефлоксацин

Карбапенеми

- іміпенем
- меропенем

Домашнє завдання

Рекомендована література

1. О.М. Кіт, О.Л.Ковальчук, Г.Т. Пустовойт « Медсестринство в хірургії» стор. 391-400.
2. О.Л.Ковальчук, Р.О. Сабадишин, О.В. Маркович « Медсестринство в хірургії» стор.392 - 401.
3. «Руководство к практическим занятиям по хирургии» Цитовська Л. В. Ст. 286-292.